

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 7/2567)

กสม. ชี้ไม่กำหนดรหัส G ให้เด็กนักเรียนไร้สถานะ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ชงข้อเสนอแนะในการออกกฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2567 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวัสส์ถ์ ภัยหลีกถ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายชนินทร์ เกตุปราชญ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 7/2567 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกรณี สพป. เพชรบุรี ไม่กำหนดรหัส G ให้เด็กนักเรียนไร้สถานะ เป็นเหตุให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านการศึกษา เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

นายวัสส์ถ์ ภัยหลีกถ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ใต้รับเรื่องร้องเรียนจากแกนนำประสานเครือข่ายกะเหรียงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันตก เมื่อเดือนกรกฎาคม 2566 ระบุว่า นักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยของโรงเรียนบ้านป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (ผู้ถูกร้องที่ 1) จำนวน 27 คน ไม่ได้รับการกำหนดและรับรองรหัสประจำตัวผู้เรียน (รหัส G) จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา(สพป.) เพชรบุรี เขต 2 (ผู้ถูกร้องที่ 2) ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านการศึกษา เช่น ไม่ได้รับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน ค่าอาหารกลางวัน และค่าอาหารเสริม (นม) จึงรับไว้ตรวจสอบ

กสม. ใต้พิจารณาข้อเท็จจริงของทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ประกอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ให้การรับรองสิทธิของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษา และการจัดการศึกษาระดับประถมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี สิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

โดยคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนโดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียนนักเรียน นักศึกษา การออกหลักฐานทางการศึกษา และให้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคลดังกล่าว ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอัตราเดียวกันกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย

นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2562 ประกอบหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศษ 04006/ว 2813 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 กำหนดให้สถานศึกษาสำหรับเด็กหรือบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน ซึ่งหากเด็กไม่มีเอกสารหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือเลขประจำตัว 13 หลัก ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนในการกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนในระบบกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียน โดยให้สถานศึกษากำหนดรหัสประจำตัวนักเรียน (รหัส G) ให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ผ่านระบบ G Code และให้นายทะเบียนหน่วยงานต้นสังกัดตรวจสอบข้อมูลเพื่อรับรองหรือไม่รับรองรหัส G สำหรับใช้ในการแสดงตัวตน และใช้เบิกจ่ายเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนต่อไป ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องกำหนดรหัส G ให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน หลังจากรับนักเรียนเข้าศึกษา

จากการตรวจสอบปรากฏว่า ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านป่าเต็ง ผู้ถูกร้องที่ 1 รับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน และอยู่ระหว่างกำหนดรหัส G จำนวน 27 คน โดยในกระบวนการกรอกข้อมูลนักเรียนพร้อมกับแนบเอกสารเข้าระบบ G Code เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้ถูกร้องที่ 2 ตรวจสอบ พบว่ามีนักเรียนจำนวน 18 คน ที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ตรวจสอบข้อมูลแล้วไม่พบหลักฐานสำเนาสูติบัตร หรือสำเนาทะเบียนบ้านหรือเลขประจำตัว 13 หลักของบิดาหรือมารดา แต่พบหลักฐานอื่น เช่น สำเนาบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน แบบรับรองรายการทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน สำเนาทะเบียนประวัติชุมชนพื้นที่สูง (ชาวเขา 9 เผ่า) หนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน หนังสือรับรองการไม่มีตัวตน (แบบ พฐ.23) ซึ่งไม่สามารถยืนยันตัวตนหรือรับรองรหัส G ได้ ประกอบกับระบบ G Code กำหนดให้กรอกข้อมูลผู้ปกครองในส่วนของเลขประจำตัวประชาชนของบิดาหรือมารดา ผู้ถูกร้องที่ 2 จึงไม่รับรองรหัสให้แก่นักเรียนทั้ง 18 คน เป็นเหตุให้นักเรียนจำนวนดังกล่าวไม่ได้รับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวตามความจำเป็นพื้นฐาน ค่าอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม)

ขณะที่นักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยอีก 9 คน ซึ่งมีหลักฐานเลขประจำตัว 13 หลักของบิดาหรือมารดา ผู้ถูกร้องที่ 2 สามารถรับรองรหัส G ให้ได้ และโรงเรียนสามารถเพิ่มข้อมูลนักเรียนทั้ง 9 คน ในระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center) หรือระบบ DMC ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้

กรณีดังกล่าว กสม. เห็นว่า การที่โรงเรียนรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน จะต้องเรียกหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งตามลำดับของนักเรียนให้ครบถ้วนทุกรายตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 6 ได้แก่ (1) สูติบัตร (2) หนังสือรับรองการเกิด บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน หรือหลักฐานที่ทางราชการจัดทำขึ้นในลักษณะเดียวกัน (3) หลักฐานที่ทางราชการออกให้ หรือเอกสาร

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ได้ (4) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรเอกชนทำบันทึกแจ้งประวัติบุคคลตามแบบ เป็นหลักฐานทางการศึกษา หรือ (5) ให้สถานศึกษาซักถามประวัติบุคคลผู้มาสมัครเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำลงรายการบันทึกแจ้งประวัติบุคคลตามแบบ เป็นหลักฐานทางการศึกษา ซึ่งในกรณีนี้ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่เรียกหลักฐานให้ครบตามระเบียบ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2562 และหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศษ 04006/ว 2813 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 การที่ผู้ถูกร้องที่ 2 พิจารณาเฉพาะหลักฐานคือสำเนาสูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้านของบิดาหรือมารดาเท่านั้น โดยไม่พิจารณาถึงหลักฐานอื่น เช่น บันทึกแจ้งประวัติบุคคล หรือ บันทึกการซักถามประวัติโดยสถานศึกษา (ซึ่งโรงเรียนมิได้ดำเนินการเรียกหลักฐานให้ครบถ้วน) เป็นเหตุให้นักเรียนไม่ได้รับการรับรองรหัส G และไม่อาจเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงกรอบระยะเวลาในการกำหนดรหัส G ตามกฎหมาย ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน หลังจากรับนักเรียนเข้าศึกษา การที่ผู้ถูกร้องที่ 1 และที่ 2 ดำเนินการกำหนดรหัส G ล่าช้า ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการศึกษาเช่นกัน

ทั้งนี้ กสม. เห็นว่า ระบบ G Code ไม่ได้กำหนดความจำเป็นในการกรอกข้อมูลเลขประจำตัวประชาชนหรือเลขจากบัตรอื่น ๆ ของบิดาหรือมารดา รวมทั้งการกรอกข้อมูลผู้เรียน หากไม่ทราบวันเดือนเกิดให้ถือเอาวันที่ 1 มกราคม หากไม่ทราบสัญชาติและเชื้อชาติให้กรอกข้อมูลว่า “ไม่ระบุสัญชาติ” หากไม่มีสำเนาสูติบัตรให้แนบหลักฐานทางการศึกษาอื่นได้

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567 จึงมีมติว่าผู้ถูกร้องทั้งสองมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการไม่รับรองและรับรองรหัส G ให้แก่นักเรียนล่าช้า โดยมีข้อเสนอแนะในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังผู้ถูกร้องทั้งสองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ให้โรงเรียนบ้านป่าเต็ง (ผู้ถูกร้องที่ 1) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (ผู้ถูกร้องที่ 2) กำหนดรหัส G ให้แก่นักเรียนที่ยังไม่ได้รับการกำหนดรหัสอีก 18 คน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เสริมความรู้ให้แก่ผู้ถูกร้องทั้งสอง และให้โรงเรียนบ้านป่าเต็ง ประสานผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรและเลขประจำตัว 13 หลัก รวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งให้กับสำนักทะเบียนอำเภอแก่งกระจาน เพื่อแจ้งขอจัดทำเอกสารทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรด้วย

(2) ให้สำนักทะเบียนอำเภอแก่งกระจาน เร่งรัดจัดทำบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามหน้าที่และอำนาจให้นักเรียน ต่อไป

(3) ให้กระทรวงศึกษาธิการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดรหัส G ในระบบกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนเพื่อเข้ารับบริการการศึกษาสำหรับผู้ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรให้แก่หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจตรงกันและถือปฏิบัติให้ถูกต้อง เช่น ความมุ่งหมายการกำหนดรหัส G การกรอกข้อมูลตามความจำเป็น เป็นต้น

2. กสม. ชงข้อเสนอแนะในการออกกฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เน้นประชาชนมีส่วนร่วม และผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

นายชินนทร์ เกตุปราษฎ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้กำหนดให้ประเด็นสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญในปี 2567 และได้ติดตามสถานการณ์ปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก หญิงมีครรภ์ คนพิการ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ มาอย่างต่อเนื่อง กสม. เห็นว่า สิทธิที่จะหายใจในอากาศสะอาด (Right to breathe clean air) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน ซึ่งรับรองโดยข้อมติของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนเมื่อเดือนตุลาคม 2564 และข้อมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนกรกฎาคม 2565 สิทธิดังกล่าวเชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่แล้วตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายในประเทศ โดยเฉพาะสิทธิในชีวิตและสิทธิด้านสุขภาพ ดังนั้น รัฐจึงมีพันธกรณีในการเคารพ ค้ำจุน และทำให้สิทธิดังกล่าวเป็นจริงด้วยมาตรการทางกฎหมาย บริหาร และตุลาการ

สำหรับความก้าวหน้าของประเทศไทยในการขับเคลื่อนเรื่องสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี ล่าสุด เป็นที่น่ายินดีว่าสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2567 มีมติรับหลักการร่างกฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด 7 ฉบับ อันประกอบด้วย ฉบับที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ฉบับเข้าชื่อโดยภาคประชาชน และฉบับของพรรคการเมืองอีก 5 พรรค โดยปัจจุบันร่างกฎหมายดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. วาระที่สอง ซึ่ง กสม. เห็นว่าร่างกฎหมายทั้ง 7 ฉบับ โดยภาพรวมมีเนื้อหาสาระเชิงบวกที่จะช่วยให้รัฐปฏิบัติตามพันธกรณีในการส่งเสริม ค้ำจุน และทำให้ประชาชนบรรลุสิทธิที่จะหายใจในอากาศสะอาดได้

อย่างไรก็ดี กสม. มีความกังวลว่าหากการจัดทำกฎหมายไม่ได้ถูกพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะการกำหนดข้อห้ามและบทลงโทษตามกฎหมายต่อกิจกรรมบางอย่าง เช่น การห้ามเผา หรือห้ามการใช้ยานพาหนะ อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพและสิทธิของประชาชนบางกลุ่มอย่างไม่ได้สัดส่วน และเพื่อให้มาตรการทางกฎหมายมีความครอบคลุม สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน และหลักการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น กสม. จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะต่อการตรากฎหมายอากาศสะอาดในประเด็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

การรับรองสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎหมาย ควรบัญญัติรับรองสิทธิที่จะหายใจในอากาศสะอาด สิทธิของผู้ได้รับอันตรายด้านสุขภาพจากภาวะมลพิษทางอากาศในการเข้าถึงระบบสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและไม่เสียค่าใช้จ่าย สิทธิของกลุ่มเปราะบางที่จะได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือจากรัฐเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิได้เท่าเทียมกับคนอื่น และสิทธิเชิงกระบวนการ (Procedural Rights) ที่อย่างน้อยควรครอบคลุมสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจด้านสิ่งแวดล้อม และสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการเยียวยาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เห็นควรบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวในขั้นตอนของการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ตามกฎหมายด้วย

การปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการตามกฎหมาย ทั้งในส่วนคณะกรรมการนโยบายอากาศสะอาด คณะกรรมการบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด และคณะกรรมการอากาศสะอาดจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร เห็นควรให้มีกรรมการโดยตำแหน่งไม่มากจนเกินไป นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศอย่างสมดุล

การลดและควบคุมมลพิษในอากาศจากแหล่งกำเนิด ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดมาตรฐานและวิธีปฏิบัติในการลดและควบคุมมลพิษในอากาศจากแหล่งกำเนิดประเภทต่าง ๆ และในส่วนของការห้ามเผาในที่โล่ง ควรให้บทบาทแก่ท้องถิ่นเป็นผู้พิจารณาอนุญาต โดยให้คำนึงถึงความรุนแรงของสภาวะมลพิษ วิถีวัฒนธรรม ความเป็นธรรมและเหลื่อมล้ำทางสังคม ความจำเป็นในการเผาในที่โล่ง และผลกระทบต่อประชาชนในบริเวณใกล้เคียง ส่วนการสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ ควรเปิดช่องให้มีการออกหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอื่นนอกจากการสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการบังคับใช้มาตรการและไม่ให้เกิดผลกระทบจนเกินสมควรต่อกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย ซึ่งจำเป็นต้องใช้ยานพาหนะในการประกอบอาชีพ

การแก้ปัญหาหมอกพิษทางอากาศข้ามพรมแดน ควรพิจารณาทั้งในมิติการแก้ปัญหาหมอกพิษทางอากาศจากประเทศอื่นที่ส่งผลกระทบเข้ามายังประเทศไทยและจากประเทศไทยไปยังประเทศอื่น

การกำหนดเขตเฝ้าระวังและเขตประสบมลพิษทางอากาศ ควรให้ภาคส่วนอื่น รวมถึงองค์กรเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หรือภาคประชาสังคม มีสิทธิเสนอให้คณะกรรมการอากาศสะอาดฯ พิจารณาประกาศเขตดังกล่าวได้

การกำหนดเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด เพื่อการจูงใจให้มีการปรับเปลี่ยนวิถี การผลิต หรือกิจกรรมที่ก่อมลพิษเพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่ลดการสร้างมลพิษทางอากาศลง เห็นด้วยกับการเน้นย้ำถึงความรับผิดชอบของผู้ก่อมลพิษตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) ซึ่งร่างกฎหมายที่เสนอ โดยคณะรัฐมนตรีได้กำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ควรนำร่างกฎหมายของภาคประชาชนมาเป็นแนวทางในการบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนนี้

การจัดตั้งกองทุนอากาศสะอาด เห็นควรจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนรองรับเงินที่ได้จากผู้ก่อหรือมีแนวโน้มที่จะก่อมลพิษทางอากาศ และเป็นแหล่งเงินที่สามารถใช้จ่ายในการดำเนินการบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด ทั้งในเชิงการป้องกัน แก้ไขปัญหา และฟื้นฟูเยียวยาความเสียหาย

นอกจากนี้ ในเรื่องความรับผิดชอบกำหนดโทษตามกฎหมาย ควรคำนึงถึงหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และหลักความเป็นธรรม รวมถึงควรยกเลิกการใช้โทษทางอาญา และเปลี่ยนโทษปรับเป็นพินัย ซึ่งเอื้อให้เกิดการบังคับโทษอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายมากกว่า นอกจากนี้ ควรยกเลิกความผิดฐานแพร่หรือไขข่าวที่ไม่เป็นความจริง (ร่างมาตรา 81) เพราะเสี่ยงที่จะถูกใช้ฟ้องเพื่อปิดปาก (SLAPP) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งยังเข้าซ้อนกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว

ทั้งนี้ กสม. จะแจ้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

23 กุมภาพันธ์ 2567